כיסופא מי לית ליה (6) או התם גמי אית ליה

הנאה בההיא הנאה דמיכסיף מיניה: מתני׳

אדמון אומר שבעה ימי שמת והניח בנים

ובנות אבזמן שהנכסים מרובין הבנים יורשים

והבנות נזונות ובנכסים מועמים הבנות יזונו

והבנים יחזרו על הפתחים אדמון אומר

בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל

רואה אני את דברי אדמון: גמ' מאי קאמר

אמר אביי ה"ק בשביל שאני זכר וראוי

לעסוק בתורה הפסדתי יאמר ליה רבא מאז

ל) ב"ב קלט:, ב) שם קמ:,ג) שבועות לח:, ד) (ב"ק לה: ב"מ ה. ודף ק:) שבועות מ.. ל) ושבועות מ:], ו) [דף קלט:], ז) ל"ל ר׳ אבא א״ר יוסי, ה) וועי׳ היטב מוס' ב"ב ט) ול"ל שמוז.

הגהות הב"ח (מ) גם' מי לית ליה לישנא אחרינא התם נמי אית - ----

מוסף רש"י

והבנות נזונות. מזונות ופרנסת נשואין עד דתבגרן או עד דתנסכן לגוכרין כדתנן בכתובות (רשב"ם , ב״ב קלט: ועי׳ לעיל נג:), הפסדתי. בתמיה, אלא לא לפסיד ונזונים יחד (ב"ב שם). מאי קאמר. מחי יפוי כח יש לזכר במזונות במהום אחר יותר מנהבה. ווכותי גדול הפסדתי (שם קמ:). מאן דעסיק בתורה הוא דירית. כלומר מי שיש לו שני נניס, אחד עוסק בתורה ואחד אינו עוסק, וכי אבד זכותו בשביל בירושתו עוסק (שם). וראוי לירש בנכסים מרובין. שאני יורש הכל אפילו מאה מנה ואין לנקבה כי אם מזוטת (שם). כדי שמן. כדים מלאים שמן, והודה בקנקנים. הכדים שלן נידי בלא שמן (שבועות .(.nn

תוספות רי"ד (המשר) וחכ״א אין ההודאה ממין הטענה אמר ר״ג רואה אני את דברי אדמון ש"מ לו בא' מהן חייב פי' כי . הוא טוענו על השמז ועל על הקנקנים בלבד אמר רב יהודה אמר שמואל בטוענו מדה פי׳ שאמר לו עשרה כדי שמן שטענו שמן ולא קנקנים אי הכי מ״ט דאדמון אלא אמר רבא דכ"ע היכא דטענו ואמר לו מלא עשרה כדי קטען ליה קנקנים לא טען . ליה ואי הודה לו בקנקנים פטור עשרה כדים מלאים שמן יש לי אצלך שמן וקנקנים קטעין ליה ואי הודה לו בקנקנים חייב כי פליגי היכי דאמר לי עשרה כדי שמז יש לי צארך אדמון סבר יש בלשון הזה לשון קנקנים והלכך כי הודה בקנקנים חייב ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון קנקנים י. והלכתא כאדמוז בלשון הזה לשון קנקנים וכי הודה לו בקנקנים חייב והיכא דטענו חטין מהן חייב כרב נחמן אמר . שמואל ואע"ג דפליג עליה

כיסופה מי לית ליה. דקה מיכסיף מן המלוה תמיד. הלכך הי רבנן היא דאמרי דלענין חוב לוה ע"מ לפרוע ופרע חברו בשבילו חייב לשלם וגבי מודר הנאה מחילה היא ואסיר כי לוה ע"מ שלא לפרוע נמי הנאה היא ומחילה מחיל גביה ואסיר אלא חנן היא ובין בחוב

העומד לפרוע בין בעומד שלא לפרוע לית ליה גביה מידי ולאו מחילה היא ואע"ג דסלקיה מפרעון ומכיסופא: בותבר' נכסים מועטין. מפרש בבבא בתראי שאין בהן פרנסת שנים עשר חדש לזכרים ולנקבות: הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפחחים. תקנת חכמים היא: **הפסדתי.** בתמיה: גבל' מאי קאמר. אם בשביל שאני זכר הפסדתי משמע אם בשביל שאני זכר וכחי יפה הפסדתי ומהו יפוי כחו: בותבר' והודה לו בקנקנים. רקים בלח שמן: גב" בטוענו מדה. לא תבע ממנו קנקנים אלא שמן הפחדתי אללך ומאי כדי שמן דקתני מתני' מדה מלא עשרה כדי שמן דהוי ליה טענו חטים והודה לו בשעורים: נבורך. בור שלפני הבד: קנקנים לא טעין ליה. וכי הודה לו בקנקנים לאו הודאה היא: כדים מלאים. כדים ושמו משמע: עשרה כדי שמן. ולח אמר מלאים: יש בלשון הזה לשון קנקנים. כיון דלח אמר ליה מלח עשרה אין זה טוענו מדה אלא עשרה כדים מלאים והוה ליה טענו חטים ושעורים: אלא טעמא כו'. לשון קושיא הוא לאותובי למאן דאמר פטור דדוקיא דמתני׳ כרב נחמן מדקתני הטוען את חבירו כדי שמן ולא קתני כדים מלאים שמן שמעינן מינה דמשום דחין בלשון הזה לשון קנקנים פטרי רבנן הא אם תבעו שניהם חייב: נעשה רמי שתבעו רימון בקליפתו. לא דמו כדים ושמן לחטים ושעורים דכולי חדא מילתא הוא וממין הטענה הוא: שמן. בלא קנקנים מנטר בבור: חלח הכח במחי עסקי׳ כו׳. אלא לא תימא כמו שטענו רימון אלא ר' חייא מוקי למתניתין כגון שהודה במקלת קנקנים ומקלתם כפר גופייהו איכא כפירה . דבקנקנים והודאה ואי יש בלשון התביעה לשון קנקנים מיחייב עלייהו שבועה ושבועה דשמן דקא מחייב אדמון משום גלגול היא דקסבר יש בלשון התביעה לשון קנקנים: בזתבי ופשט לו את הרגל. לשון בזיון הוא ואמר נואש שאינו חש לדבריו טול טיט שעל גבי רגלי. בן ואני שמעתי תלה לשון קנקנים ומגו דקמשתבע אקנקנים אומי על ען ואין לי מה לימן: גמי משתבע נמי אשמן על ידי גלגול ורבנן במה משתבע נמי אשמן על ידי גלגול ורבנן מה שמענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא מענו: בותני הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל

דעסיק בתורה הוא דירית מאן דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועמין: **מתני'** @המועז את חבירו כדי שמן והודה בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה במקצת המענה ישבע וחכ"א אין הודאת מקצת ממין המענה אמר רבז גמליאל רואה אני את דברי אדמוז: גבל' שמע מינה לרבנן מענו חמין ושעורין והודה בשעורין פמור לימא תהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל יידא"ר נחמן אמר שמואל ימענו חמין ושעורים והודה לו באחד מהן חייב אמר רב יהודה אמר רב במוענו מדה אי הכי מ"ם דאדמון אלא אמר רבא דכולי עלמא יהיכא דאמר ליה מלא עשרה כדי שמן יש לי בבורך שמן קמעין ליה קנקנים לָא קמעִין ליה עשרה כדי שמן מלאים יש לי אצלך שמן וקנקנים קמעין ליה כי פליגי היכא דאמר 'ליה עשרה כדי שמן יש לי אצלך אדמון אומר יש בלשון הזה לשוז קנקנים ורבגן סברי יאין בלשון הזה לשון קנקנים אלא מעמא דאין בלשון הזה לשון קנקנים הא יש בלשון הזה לשון קנקנים חייב לימא תיהוי תיובתא דר' חייא בר אבא ∘דא״ר חייא בר אבא מענו חמין ושעורים והודה לו באחד מהם פמור אמר רב שימי בר אשי נעשה כמי שמענו רימון בקליפתו מתקיף לה רבינא רימון בלא קליפתו לא מינמר שמן

מינטר בלא קנקנים אלא הכא במאי עסקינן

דאמר ליה עשרה כדי שמן יש לי אצלך ואמר ליה אידך שמן לא היו דברים מעולם

קנקנים נמי חמשה אית לך וחמשה

לית לך אדמון אומר יש בלשון הזה

אדמון אומר וכי בשביל שאני זכר הפסדתי. אע"ג דאמר לקמן כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו ומההוא פיסקא פריך הש"ס לקמן אלמא דהכי הוי עיקר מ"מ אומר ר"מ דלית הלכחא כוותיה בהא

דהא סוגיא דגמרא דלא כוותיה לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) אמר י רבי אסי א״ר יוחנן עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל אחין בנכסים מועטים אלמא סתם דבריו כרבנן ועוד דלעיל פ׳ הנושה (דף קג.) אמרי' יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו וסתמא דהש"ס כרבנן בריש מי שמת (ב"ב דף קלט:) ואומר ר"ת דהיינו טעמא דאדמון לאו לאיפלוגי אמלתא דחכמים אתא אלא מתמה בעלמא הוא ור"ג נמי דאמר בההיא רואה אני את דברי אדמון לאו משום פסק דין אלא משום שיש ודאי לתמוחש: אכור רכא דעסיק כאורייתא ירית. בתמיה מקשים מאי קמתמה

רבא אין ה"נ כדאמר לעיל בפרק נערה (דף מט. ושם) מלוה לזון את הבנות וק"ו לבנים דעוסקין בתורה ואר"ת דלא דמי דלעיל גבי מצוה יש מצוה לזון הבנים יותר מן הבנות אבל הכא שמת האב וירושתן קא שקלי מן התורה קא מתמה רבא אמילתיה דאדמון דקא בעי למימר דכשיעסוק בתורה יטול ירושה ואם לא יעסוק לא יטלנה וי"מ דהכא מיירי בבנים גדולים ולהכי פריך מאן דעסיק כו׳ אבל לעיל מצוה לזון את הבנים בבנים קטנים מיירי משום דכולם עומדים לעסוק בתורה קאמר ק"ו לבנים ולהכי לא פריך מאן דעסיק דכולם הן עומדים לעסוק בתורה:

שמע מינה מדרכנן מענו חמין ושעורים וכו'. תימה מאי פריך לר"ג מדרבגן והלא איכא אדמון דקאי כוותיה וכי תימא משום דרבים נינהו אדרבה אית לן למימר כאדמון דהלכתא כוותיה ואומר רבי דמכולהו פריך דמשמע דאדמון מודה בחטין ושעורים דמיפטר מדלא נקט חטין ושעורים אלא נקט כדי ש' (יין ושמן) דכרימון בקליפתו דמי כדבעי למימר לקמן רב שימי בר אשי שאינו יודע הגמרא אמאי הוי נקיט האי לישנא דכדי שמן ומיהו לאחר שידע דאיכא לאפלוגינהו ביש בלשון הזה לשון קנקנים פריך איפכא נימא תיהוי תיובתה דרב חייה בר הבה והפילו הכי משני נעשה כמי שטענו רימון בקליפתו: אי הכי מ"ם דאדמון. תימה מאי קא קשיא ליה הא אשכחן ר"ג דאית ליה האי סברא דמיחייב בטען לו חטין והודה לו בשעורים כדתנן בפ׳ שבועת הדיינין (שבועות לח: ושם) ונראה דה״ק אי הכי מ״ט דאדמון אליבא דר״נ דהא בעינן למימר דלהוי אדמון כרב נחמן דכווחיה קי״ל ור״נ דוקא בטענו חטין ושעורים

לה א מיי׳ פי״ט מהל׳ אישות הלכ׳ יו סמג עשין מח ולאוין פא טוש״ע אה"ע סיי קיב סעי' יא: לו ב מיי' פ"ג מהלכום טוען ונטען הלכה יא סמג עשין נה טור ש"ע ח"מ סימן פח סעיף יב: לו ג ד מיי שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף יח

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' התם נמי אית ליה הנאה בההיא הנאה דמיכסיף מיניה. לכאורה לישנא ימירה הוא והר"ן בנדרים דף ל"ג ע"ב בהעתיקו תירוץ זה לא זכרו וכן נראה מפרש"י כאן שלא היה זה בגירסתו להל ראיתי למהרש"ל גרים לישנא אחרינא התם נמי וכו' עכ"ל והנ"מ בין שתי הלשונות דללישנה קמה לה חשיב הנחה גמורה אבל חשיב הנאה גמורה אבל ללישנא בתרא אף כיסופא משיב הנאה: בן רש"י ופשט לו את הרגל כו׳ ואני שמעתי תלה אותי ברגל על ען וכו' כל"ל. וכ"ה בשיטה מקובלת:

תוספות רי"ד מתני' אדמון אומר מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין . הכנים ירשו והכנות יזונו נזונות והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אר"ג רואה אני אח דררי אדמוז פי׳ אח היו שנאמר אין כח לבנות לומר הרי אנו מוציאין לעצמנו מזונות עד שנבגור והשאר יהיה לכם אלא כל הנכסים עומדים בחזקת הבנים ונושאים ונותנים ומתעסקין בהן ואין לבנות עליהן אלא מזונות דבר יום ביומו וכך משמע הבנים יירשו כלומר הרי כל הנכסים בחזקת הבנים מזה השיעור נוטלין הבנות מזונות לעצמן עד שיבגרו והשאר יתנו לבנים ואח״כ ישאלו על הפתחים ובעי׳ בפ׳ מי שמת וכמה הן בפ מי שמונ וכמה הן מרובין אמר רב יהודה אמר שמואל כל שיזונו מהז אלו ואלו עד שיבגרו. אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ררה כר כר מוה אלו ואלו עד שיבגרו הן הן מרובין ואינך מועטין ומתמהינן ואי ליכא כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו שקילן להו בנות לכלהו אמר רבא מוציאין להן מזונות לבנות עד . שיבגרו והשאר לבנים: שיבגור והשאו קבנים: ואע"ג דאמרינן לקמן כל מקום שאמר ר"ג רואה . אני את דברי אדמון הלכה כמותו כאן אין הלכה כמותו ובפ׳ מי שמת אזלא כל סוגיא דשמעתא

ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן ואמר טענו חטים ושעורין והודה לו באחד מהן פטור הא רב פפא דהוא בתרא סבירא ליה כרב נחמן והלכתא כוותיה כדכתבינן בפרק שבועת הדיינין: **מתני'** הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל , שבער המוציה מבירא להו התם דנכסים מועטין כולהו דבנות נינהו ואין הלכה בזה כאדמון: הטוען את חבירו כדי יין וכדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע

והודה לו באחד מהן מיחייב אבל טענו חטין והודה לו בשעורין פטור: הפוסק מעות דחתנו. מוקי לה בירושלמי כשפסק במעמדה אבל לא פסק במעמדה אפי' רבנן מודו והשתא אתי שפיר הא דאמר בגמרא כופין למאן אילימא כופין לאב איפכא איבעי

ליה למימר הואיל ופסק במעמדה הוי תנאי גדולה תנאי וחנאי קטנה לאו כלום ומסיק כופין לבעל ליתן את הגט לקטנה משום דלאו

תנאה אבל גדולה הואיל ובמעמדה התנה הרי הוא כמו שהיא עלמה התנית: